

Asia: VN/1347/2021

Arviomuistio oikeudenkäyntikuluista riita-asioissa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arviomuistiossa selostetut tavoitteet ovat hyväksyttäviä.

Koska voimassa olevan lainsäädännön tulkinnan kehittämisen kautta ei voida ratkaista kaikkia oikeudenkäyntikulujen ongelmia, on tärkeää, että myös lainsäätävä selvittää keinoja, joilla oikeudenkäyntikulujen kasvua ja lisääntyntä kuluriskiä voidaan hillitä.

Kattavan kuvan nykyisistä kulusäännöksistä ja niiden kehittämistarpeista saa myös Rovaniemen hovioikeuspiirin lainkäytön laatuhankkeessa vuoden 2018 laatupäivillä esitellystä ”Oikeudenkäyntikulut riita-asioissa” -laatutyöryhmän raportista. (Laatuhankkeen raportti XIV 2019 s. 57 – 109 https://oikeus.fi/hovioikeudet/rovaniemenhovioikeus/fi/index/laatuhankkeet-qualityproject_0/tyoryhmaraportit.html)

Tuomarin valmistelutoimilla on jutun tuomioistuimeen saapumisen jälkeen suuri merkitys. Ne vaikuttavat riitakysymysten jäsentymistarkkuuteen ja sitä kautta todistelun ja oikeudenkäyntikulujen määriin. Suuri osa oikeudenkäyntikuluista syntyy kuitenkin jo asianosaisvalmistelun aikana ennen jutun saapumista oikeuteen. Sen vuoksi oikeudenkäyntikulujen ja kuluriskin hillitsemiseksi tarvitaan sekä asianosaisiin ja avustajiin että tuomioistuimiin kohdistuvia keinoja.

Arviomuistiossa selostettujen keinojen soveltuvuudesta Kainuun kärjäoikeus on samoilla linjoilla erityisesti Tuomariliiton ja Oulun kärjäoikeuden lausuntojen kanssa. Myös Tuomioistuinviraston ja Korkeimman oikeuden lausuntoihin on pääosin helppo yhtyä.

Keinoja tai niiden yhdistelmiä tulisi tehokkaasti säätää velvoittaviksi säännöksiksi, vaikka jo laki nykyisellään jättää paljolti liikkumatilaa ja mahdollistaa eri juttujen erityispiirteiden huomioon

ottamisen. Tuomareiden ja prosessinjohton taso kuitenkin vaihtelevat, mikä on käynyt selvästi ilmi myös Rovaniemen hovioikeuspiirin lainkäytön laadunmittauksen osana olevista kyselyistä asianosaisille ja avustajille.

Tehokasta prosessinjohtoa ja kustannustehokasta työskentelyä edistäisi, jos ensimmäinen suullinen puheeksi ottaminen tuomarin ja asianosaisten kesken tapahtuisi mahdollisimman pian jutun saapumisen jälkeen. Usein jopa erillisen valmisteluistunnon tarve voisi kariutua, mikäli säädettäisiin tuomarille velvollisuus ottaa asia puheeksi tietyssä määräajassa. Määräaika voisi olla kolmen viikon kuluessa siitä, kun vastaaja on vastannut kanteeseen tai kun tämä tiedoksiannon tapahduttua jo ennen vastauksen antamista ilmoittaa haluavansa järjestäytymiskokouksen koolle (esim. harkitakseen tuomioistuinsovittelua, johon kantaja on jo haastehakemuksessa ilmoittanut suostuvansa). Kyseisessä, yleensä kustannustehokkaan videoviestimen välityksellä tapahtuvassa keskustelussa muodostettaisiin riitakysymyksestä, näyttötaakasta ja esitettävän todistelun määrästä jo mahdollisimman yhtenevä käsitys, esitettäisiin oikeudenkäyntikulujen kustannusarvio ja sovittaisiin jutulle kulukatto, selvitettäisiin tuomioistuinsovittelun mahdollisuus sekä sovittaisiin myös varsinainen käsittelypäivä, mikäli juttu menee tuomiolle asti. Jos kulukatosta ei päästäisi sopimukseen, tuomioistuin saisi yksityishenkilön ollessa asianosaisena asian ratkaistessaan harkita kulujen määrän ja jakautumisen viran puolesta. Enintään tunnin keskustelu riittää luultavasti useimpiin juttuihin, ja keskustelun annista tuomari kirjaisi keskustelun kuluessa muistion ja toimittaisi sen asianosaisille.

Edellä selostetun kaltainen esimerkki tehostetun toiminnan mallista olisi omiaan edistämään myös oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin laatuvaatimuksia.

Juntunen Heikki
Kainuun käräjäoikeus - Laamanni